

Svenska Skolläkarförbundet

2017-04-06

REMISSVAR

Sveriges läkarförbund
Avdelningen för Politik och Profession
Gem 2017/0078

PPAdministration@slf.se

För en god och jämlik hälsa

En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket

SOU 2017:4

Remissvar från Svenska skolläkarförbundet

Svenska skolläkarförbundet (SSLF) företräder läkare verksamma inom skolhälsovården och därigenom i frågor som har med hälsoutvecklingen hos barn och unga i skolåldrarna att göra. SSLF lämnar härmed följande synpunkter på utredningens förslag om att förtydliga det folkhälsopolitiska ramverket för att förstärka arbetet för en god och jämlik hälsa.

Sammanfattning av svaret från SSLF

SSLF menar att ramverket för svenskt folkhälsoarbete nu får en tydligare struktur. Däremot saknas tyvärr folkhälsofokus på ungdomsperioden och på skolhälsans betydelse för hälsoutvecklingen bland barn och unga i skolåldern. Försämringen av den psykiska hälsan hos barn och unga är exempel på behovet av större och systematiska insatser, där skolan är en viktig arena för åtgärder.

Skolhälsovården (elevhälsan medicinsk insats) har goda strukturella och funktionella förutsättningar för folkhälsoarbete. Närheten på plats i skolorna ger förutsättningar för helhetsbild av hälsoutvecklingen hos barn och unga och möjligheter att tidigt lyfta fram uppkommande ojämlikheter i utvecklingen.

Generella synpunkter på utredningen

Utredningens förslag om färre men tydligare folkhälsomål och en bättre målstyrning med konkreta uppföljningsbara stegvisa delmål är bra och skapar en tydlig struktur åt

Svenska Skolläkarförbundet

2017-04-06

folkhälsarbetet. Det är också bra att individens eget ansvar för sin hälsa betonas och att hela samhällssektorn ska bidra till att öka individens medvetenhet om riskbeteenden.

Strukturerad uppföljning av hälsoutvecklingen bland särskilt socioekonomiskt och psykosocialt utsatta grupper i befolkningen kräver uppmärksamhet. Det är därför utmärkt att utredningen föreslår att all officiell individbaserad statistik borde vara uppdelad efter socioekonomiska bakgrundsfaktorer. Man följer där en fruktbar tradition i England.

Läkarens bidrag till en god och jämlik hälsa i befolkningen borde betonas bättre, särskilt läkarens medicinska kompetens, betydelsen av patient-läkarrelationen och vanan vid att arbeta med evidensbaserad kunskap.

Behovet av ett särskilt departement för folkhälsofrågor, som diskuteras i utredningen, vore möjligen aktuellt om det är svårt att samordna berörda myndigheter i en hälsofrämjande riktning.

Mer detaljerade aspekter på förslaget

Dagens elva målområden har gjorts om till åtta prioriterade målområden som efter hand ska utrustas med delmål. SSLF har synpunkter på innehållet i fyra av dessa prioriterade mål.

MÅL 1

SSLF vill ha en tydligare definition av vad som ryms i mål 1, "*Det tidiga livet*". Perioden bör inte bara innefatta tiden före födelsen, spädbarns- och småbarnsåren utan också skolåldern, vilket innebär 6 – 18 år. Detta för att man inte ska tappa bort de ur folkhälsosynpunkt viktiga ungdomsåren. Framför allt bör man betona behovet av hälsoutveckling av psykisk hälsa hos de unga. Detta framgår inte på något tydligt sätt i utredningen. Rubriceringen av MÅL 1 bör lämpligen vara "*Barn och ungdomar*".

SSLF vill framhålla att skolläkarens insatser för barn och unga i skolåldern är hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande. På populationsnivå sker detta genom screeningundersökningar och allmänna vaccinationsprogram, samt genom att skolläkarna kan bidra med medicinsk kompetens i lokala, regionala och nationella hälsofrämjande program.

Skolhälsovården (elevhälsans medicinska insats) ska enligt Skollagen och Socialstyrelsens/Skolverkets vägledning för verksamheten ha regelbundna kontakter med alla elever. Detta ske framför allt genom de återkommande individuella hälsosamtalen, där eleverna enskilt får diskutera sin hälsa. Därigenom är skolhälsovården det enda organ i skolan som, förutom lärarna, har till uppgift att träffa samtliga elever individuellt.

Svenska Skolläkarföreningen

2017-04-06

Hälsosamtalet är ett möte under 30 – 45 minuter, vid behov längre, där varje elev enskilt får diskutera sin hälsa på ett strukturerat sätt inom skolhälsovården. Med hälsosamtalets hjälp kan problematiska situationer upptäckas tidigt eller bedömas om kända problem förvärrats.

Därigenom kan man etablera kontakt med ungdomsmottagningar, primärvård och specialistvård när behoven uppdagas. Eleverna kan därutöver söka skolläkaren och skolsköterskan för enskilda konsultationer och rådgivning. ”Från skoskav till självmordstankar”, brukar eleverna själva säga.

Vill vi arbeta verkningsfullt och systematiskt för en jämlikt förbättrad hälsa är det viktigt att faktiskt ha kontakt med alla barn och unga i frågor kring hälsa. Detta generella arbetssätt kompletteras givetvis med särskilda insatser för barn och unga som visar sig ha hög risk för sviktande hälsoutveckling. Ett exempel är tidigdiagnostik av neuropsykiatriska problem och uppspårande av sviktande psykisk hälsa.

MÅL 3

Målområdet ”arbetsmiljö” måste helt nödvändigt innefatta elevernas arbetsmiljö i skolan, landets största arbetsplats med 1.4 miljoner elever. Framför allt måste den psykosociala arbetsmiljön lyftas fram med till exempel stress och mobbning.

MÅL 6

Samlingsbegreppet ”levnadsvanor” som en viktig determinant för hälsoutveckling är bättre än att som förut dela upp riksfaktorer för hälsan i separata undergrupper. Vi vet ju att alla riskfaktorer är mer eller mindre relaterade till varandra och till socioekonomiska förhållanden. Med ett partikulärt tänkande tenderar vidare de salutogena faktorerna att komma i bakgrunden. Det salutogena tänkandet måste i stället lyftas fram i varje analys.

MÅL 8

När man i utredningen beskriver det *kommunala* ansvaret för en jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård nämns social omsorg och äldre-omsorg. Skolhälsovården måste givetvis läggas till. Den är en lagstadgad kommunal del av hälso- och sjukvården som ska finnas i alla skolor i landets 290 kommuner samt ska finnas i alla friskolor.

För Svenska skolläkarföreningen

Josef Milerad
Ordförande i Svenska skolläkarföreningen

Lars Cernerud
Vetenskaplig sekreterare